Tuisonderwys Hulpbronne

Graad 7 Kwartaal 3
Afrikaans Opsomming

Enkel en meervoude

Enkelvoud is die grammatikale getal wat verwys na een lid van 'n aangewese klas.

Dit is die grondleggende grammatikale getal. Die mees algemene onderskeid in grammatikale getal is tussen enkelvoud en meervoud.
Nie alle tale het grammatikale getal en daarom onderskeiding tussen enkel- en meervoud nie.
Daar is egter ook tale wat ander onderskeid tref en spesifieke vorms vir twee, drie of 'n paar van 'n las objekte het.
Sommige selfstandige naamwoord, soos melk of reën, kom in tale soos Afrikaans slegs in die enkelvoud voor.

Die meervoud is die vorm van ‘n selfstandige naamwoord wat dui dat daar meer as een is.

- Kort vokale

Ons skryf die konsonant dubbeld om seker te maak dat die vokaal kort bly. kat – katte
pan – panne rak – rakke wet – wette bos – bosse

- Lang vokale

Lang vokale word dubbeld geskryf in ’n geslote lettergreep en enkel geskryf in ’n oop lettergreep.
werk – werke haar – hare graad – grade boom – bome
stoof – stowe (let op dat woorde wat op ‘n lang vokaal en ‘n f eindig, kry ‘n w in die meervoud)

- Meervoude met ‘n –s

By woorde wat eindig op ’n l, m, n, en r palm - palms
huisie – huisies jagter - jagters wapen - wapens laken - lakens

- Meervoude met ‘n -e –

By woorde met lang vokale of diftonge voor die slotkonsonant. huis – huise
tou – toue laai – laaie koei – koeie vurk – vurke

- Meervoude by woorde wat eindig op -ng

ring – ringe slang – slange koning – konings piering – pierings
kussing – kussings tong – tonge

- Meervoude met -te

bees – beeste fees – feeste gesig – gesigte produk – produkte kas – kaste

- Meervoude waar die afkappingsteken gebruik word

Alle woorde wat eindig op ’n i, o, u en ’n beklemtoonde (lang) a, kry ’n afkappingsteken in die meervoud.
foto – foto’s video – video’s
skoonpa – skoonpa’s skadu – skadu’s bikini – bikini’s

- Meervoude waar die deelteken gebruik word

By woorde wat eindig op ’n ie, ee of oe en wat ’n -e in die meervoud bykry. By woorde wat eindig op ’n g en waar die g wegval in die meervoud.
fee – feë oog – oë
reënboog – reënboë vlieg – vlieë
oorlog – oorloë

- Meervoude waar die kappie gebruik word

Die g val weg en die vokaal voor die g kry ’n kappie.
brug - brûe sog - sôe wig - wîe rug – rûe

- Meervoude met -ens

vrou - vrouens nooi - nooiens lewe - lewens bad - baddens bed - beddens wa - waens hawe - hawens
gevoel - gevoelens

Byvoeglike naamwoorde

‘n Byvoeglike naamwoord vertel ons meer van die selfstandige naamwoord.

Hier is ‘n paar voorbeelde:

- Die lae stoel is baie ongemaklik.
- Die ligte sak is maklik om te dra.
- Die hoë berge is pragtig.
- Die moeë kind het baie hard geleer.

Trappe van vergelyking

<u>Daar is drie trappe van vergelyking:</u>

- **Die stellende trap.** Dit is die gewone vorm van die byvoeglike naamwoord.
  Byvoorbeeld:
  - mooi
  - ongewoon
- **Die vergrotende trap** (ook vergelykende trap of die komparatief genoem) wat gevorm word deur -er agteraan die woord te voeg (of met die woord meer).
  Byvoorbeeld:
  - mooier
  - meer ongewoon

- **Die oortreffende trap** (ook die superlatief genoem) wat gevorm word deur -ste agteraan die woord te voeg (of met die woord mees en 'n -e aan die einde van die byvoeglike naamwoord).
  Byvoorbeeld:
  - mooiste
  - mees ongewone

Algemene beginsels:

- As ’n woord op r eindig, skryf ons -der in die vergrotende trap.
  Byvoorbeeld:
  - ver + der = verder
  - duur + der = duurder

- As ’n woord op ’n kort vokaal en ’n g eindig, skryf ons -ter in die vergrotende trap.
  Byvoorbeeld:
  - sleg + ter = slegter
  - lig + ter = ligter

- As ’n woord op ’n lang vokaal en ’n g/d eindig, val die g/d weg in die vergrotende trap.
  Byvoorbeeld:
  - hoog – hoër
  - koud – kouer

- As ’n woord op ’n f eindig, skryf ons -wer in die vergrotende trap.
  Byvoorbeeld:
  - grof – growwer
  - lief – liewer

- As ’n woord op ’n s eindig, skryf ons twee s’e in die oortreffende trap.
  Byvoorbeeld:
  - vars + -ste = varsste
  - fluks + -ste = fluksste

Meer en Mees

As ’n meerlettergrepige woord op ’n e eindig, gebruik ons meer en mees.
Byvoorbeeld:
- opgewonde – meer opgewonde – mees opgewonde
- beskeie - meer beskeie - mees beskeie
- verleë - meer verleë - mees verleë
- tevrede - meer tevrede - mees tevrede
- gespanne - meer gespanne - mees gespanne
- verlate - meer verlate - mees verlate
- volwasse - meer volwasse - mees volwasse

Swak verlede deelwoorde (soos gebelgd) en teenwoordige deelwoorde (soos winsgewend) neem ook meestal meer en mees om trappe van vergelyking aan te dui.
Byvoorbeeld:

- gebelgd - meer gebelgd(e) - mees gebelgd(e)
- geanimeerd - meer geanimeerd(e) - mees geanimeerd(e)
- winsgewend - meer winsgewend(e) - mees winsgewend(e)
- bedroewend - meer bedroewend(e) - mees bedroewend(e)
- Uitsondering: gewild - gewilder - gewildste

Ons sien ook dikwels dat woorde van Klassieke afkoms (soos byvoorbeeld woorde wat met -ies afgelei is) meer en mees neem om trappe van vergelyking aan te toon.
Byvoorbeeld:

- esteties - meer esteties(e) - mees esties(e)
- amikaal - meer amikaal - mees amikaal

Belangrik by meer en mees:
Pasop om die trappe van vergelyking twee keer te vorm. Dit is verkeerd om te sê *meer belangriker of *mees belangrikste.

Uitsonderings:

goed	⇒ beter	⇒ beste
Baie	⇒ meer	⇒ die meeste
bietjie of min	⇒ minder	⇒ die minste
dikwels	⇒ meermale	⇒ die meeste
nuut	⇒ nuwer	⇒ nuutste
slu	⇒ slower	⇒ sluuste
kwaad	⇒ kwater	⇒ kwaadste
kwaai	⇒ kwaaier	⇒ kwaaiste
graag	⇒ liewer	⇒ graagste
lank	⇒ langer	⇒ langste
jonk	⇒ jonger	⇒ jongste

Tydsvorme (teenwoordige, verlede en toekomende)

Daar bestaan slegs 3 tye in Afrikaans:

- **Teenwoordige tyd** - nou
- **Toekomende tyd** - môre
- **Verlede tyd** - gister

Die drie tye:

❖ Teenwoordige tyd

Die handeling word **nou** gedoen. Kyk altyd na die werkwoord in die sin.

- Ek ontmoet die man.
- Ek is baie moeg.
- Ek skryf die brief.

Lydende Vorm:

- Die brief word geskryf.
- Ek **is** besig om die geskenke oop te maak.

❖ Verlede tyd

Die handeling **is klaar** gedoen.
(het + ge- + werkwoord)

- Ek het die man ontmoet.
- Ek was baie moeg.
- Ek het die brief geskryf.

Lydende Vorm:

- Die brief is geskryf.
- Ek het die geskenke oopgemaak.

➢ **Maar**... as 'n werkwoord begin met: **be-; ge-; her-; er-; ont-; ver-; mis-; pro-** kry dit nie 'n ge- in die verlede tyd nie.

Byvoorbeeld:

- Begin - Jy kan nie sê gebegin nie!
- Herken - Jy kan nie sê geherken nie!

➢ As daar 'n hulpwerkwoord is, verander slegs die hulpwerkwoord in die verlede tyd:

- Ek **kan** brei. ⟹ Ek **kon** brei. ⟹ Ek **sal kan** brei.
- Ek **wil** slaag. ⟹ Ek **wou** slaag. ⟹ Ek **sal wil** slaag.

Jy kan gevra word om 'n sin wat in die toekomende tyd geskryf is, in die verlede tyd te skryf. Verander dan net die hulpwerkwoord.
Doen dit só:

- Ek **sal** kom kuier. ⟹ Ek **sou** kom kuier.
- Ek **moet** die hond kos gee. ⟹ Ek **moes** die hond kos gee.

❖ Toekomende tyd

Die handeling is **nog nie** afgehandel **nie**.
(sal + werkwoord)

- Ek sal die man ontmoet.
- Ek sal baie moeg wees.
- Ek sal die brief skryf.

Lydende Vorm:

- Die brief **sal** geskryf word.
- Ek **sal** nog die geskenke oopmaak.

Tussenwerpsels

'n Uitroep of versugting; woord of frase wat emosie uitdruk.

Gebruik:

- 'n Tussenwerpsel kan gebruik word om emosies soos verskrikking, opgewondenheid of jammerte te beskryf.
- 'n Tussenwerpsel word meesal gevolg deur 'n uitroepteken en staan gewoonlik aan die begin of einde van 'n sin.
- 'n Tussenwerpsel vorm nie deel van die normale sin nie, maar word bygevoeg om emosie oor te dra.

Voorbeelde:

- Ag tog Ai
- Aikôna
- Aitsa
- Eina
- Foeitog
- Hoera
- Hiert
- Genade
- Genugtig
- Griet
- O
- Rêrig
- Sjoe
- Sjuut!

Hoofsinne en bysinne

‘n Saamgestelde sin bestaan uit ‘n hoofsin plus bysinne en het dus meer as een gesegde. Bysinne word met ‘n skakelwoord aan die hoofsin gevoeg.

Voorbeelde:

- Ons woon hier waar die twee riviere bymekaar vloei.
→ Ons woon hier – hoofsin
→ waar die die twee riviere bymekaar vloei – bywoordelike bysin van plek

- Die perd, waarop die man ry, het hom afgegooi.
→ Die perd het hom afgegooi – hoofsin
→ waarop die man ry – byvoeglike bysin

- Ons leer ons werk sodat ons dit goed ken.
→ Ons leer ons werk - hoofsin
→ sodat ons dit goed ken – bywoordelike bysin van rede

- Die kameelperde wat onder die boom deur loop, vreet rustig aan die blare.
→ Die kameelperde vreet rustig aan die blare – hoofsin
→ wat onder die boom deur loop – byvoeglike bysin

Direkte en indirekte rede

- Direkte rede herhaal die presiese woorde wat die persoon gebruik het, of hoe ons hul woorde onthou.
- Indirekte rede fokus meer op die inhoud van wat iemand gesê het eerder as op hul presiese woorde.

Voorbeelde:

- Direkte toespraak- Maya het gesê 'Ek is nou besig'.
- Indirekte toespraak- Maya het gesê dat sy toe besig was.
- Direkte- Sy het gesê: 'Ek is gelukkig'.
- Indirek- Sy het gesê (dat) sy gelukkig is.
- Direkte- Hy het gesê: ‘Ons kan nie sonder lug lewe nie’.
- Indirek- Hy het gesê dat ons nie sonder lug kan lewe nie
- Direkte- Sy sê/sal sê: ‘Ek gaan’
- Indirek- Sy sê/sal sê sy gaan.
- Direkte- “Ek speel kitaar”, het sy verduidelik.
- Indirek- Sy het verduidelik dat sy kitaar speel.

Stamwoorde

’n Stam (ook soms “basisvorm” genoem) is die kleinste betekenisdraende deel van ’n woord wat onafhanklik kan optree. Sommige woorde bestaan net uit stamme. ’n Mens kan geen deel van so ’n woord wegneem sonder om ’n betekenisverandering te veroorsaak nie:

Voorbeelde:

- blom
- vrou
- kind
- leer
- wonder
- Koppel
- Londen
- Berg
- skryf
- hond

Voorvoegsels en agtervoegsels

Voorvoegsels is woorddele wat vooraan ‘n woord gevoeg word om ‘n nuwe woord te vorm. 'n Voorvoegsel staan voor 'n woord en kan die betekenis verander.

Voorbeelde:

onthoof, ontstaan, ontgaan (ont- beteken om iets weg te neem/vat of om dit te verwyder)
wanhoop, wanorde, wantroue (wan- beteken nie/geen/sleg)

Agtervoegsels is woorddele wat agteraan die stam gevoeg word om nuwe woorde te vorm. 'n Agtervoegsel staan agter 'n woord en kan die betekenis verander.

Voorbeelde:

- waarheid, waarskynlikheid (-heid beteken toestande van)
- naamloos, smaakloos, blaarloos (-loos beteken sonder)

Leestekens:

❖ Dubbelpunt

Dit word gebruik voor iemand se direkte woorde of wanneer 'n verduideliking van 'n vorige gedagte gegee word.

❖ Vraagteken

'n Vraagteken, ook bekend as 'n ondervragingspunt of ondervragingsteken, is 'n leesteken wat gebruik word om aan te dui dat 'n sin 'n vraag is. Dit word gebruik aan die einde van 'n sin wat 'n vraag vra en dit vervang die punt.

Voorbeelde:

- Hoe gaan dit?
- Is die toets Vrydag?

- Sy het my gevra: "Waar is die opbergkas?"
- Wanneer kom die trein?
- Waar is die badkamer?
- Is jy by die huis?
- Hoekom het jy hier gestop?
- Hoe het jy dit gedoen?
- Watter kleur is die hemp?
- Wanneer sal jy aankom?

❖ Komma

Terwyl 'n punt 'n sin eindig, dui 'n komma 'n kleiner breuk aan. Sommige skrywers dink aan 'n komma as 'n sagte pouse - 'n leesteken wat woorde, klousules of idees binne 'n sin skei.

Voorbeelde:

- Simon benodig brood, melk en botter by die kruidenierswinkel.
- Ek moet nog 'n geskenk koop, die tasse pak, en reël dat iemand die plante water gee terwyl ons by die troue is.
- My onderwyser is taai, maar regverdig.
- Cleo is 'n goeie sangeres, maar sy is 'n selfs beter danser.
- Posey's Cafe, wat Chester aanbeveel het, is 'n fantastiese restaurant.
- My vrou, vir wie ek baie lief is, is 'n briljante fisikus.
- My lewensmaat, Angela, is 'n wonderlike kok.
- Die skilder, een van die stad se mees belowende jong kunstenaars, het sy werk in galerye begin wys voordat hy sestien was.
- Sjokolade, my gunsteling bederf, laat my altyd beter voel na 'n slegte dag.
- Kate het haar sambreel gegryp en uit die huis gejaag.

❖ Punt

'n Punt word hoofsaaklik gebruik om 'n sin te beëindig. Dit word meestal aan die einde van verklarende sinne en dwingende sinne gebruik. 'n Punt dui 'n langer pouse aan as 'n komma en 'n kommapunt. Verder dui dit op die einde van 'n gedagte en die begin van 'n ander. Dit word gebruik aan die einde van 'n stelsin en by afkortings.

'n Punt word gebruik:

- ❖ Om hoofsaaklik die einde van 'n sin te merk.
- ❖ Om die einde van bevele, instruksies, bevele en versoeke te merk.
- ❖ Na kort vorms en afkortings.
- ❖ Na 'n voorletter.
- ❖ Aan die einde van 'n sin wat 'n indirekte vraag bevat.
- ❖ In webwerf-URL's en e-posadresse.

❖ Afkappingsteken

Ons gebruik die afkappingsteken by meervoude- en verkleiningsvorme van selfstandige naamwoorde wat op -i, -o, -u en -a eindig.

Hier is ‘n paar voorbeelde:

- Foto’s
- Hoera’s
- Pa’s
- Foto’tjie
- Skadu’s
- Hy’s
- Daar’s
- Eggo’s

❖ Aanhalingstekens

Daar is twee soorte aanhalingstekens:

- "dubbelaanhalingstekens"
- 'enkelaanhalingstekens'

Aanhalingstekens word altyd teenaan die gedeelte geskryf wat aangehaal word met spasies daarvoor en daarna.

In Afrikaans gebruik ons meestal dubbelaanhalingstekens, behalwe waar daar 'n aanhaling binne 'n aanhaling is - dan gebruik ons enkelaanhalings.

❖ Uitroepteken

'n Uitroepteken, ook bekend as die uitroepteken, is 'n leesteken wat gebruik word om sterk emosies en gevoelens aan te dui. Dit word in uitroepsinne en met tussenwerpsels gebruik.Dit word gebruik by bevelsinne en ook waar sterk gevoel oorgedra word.

Voorbeelde:

- Hoe sorgeloos kan jy wees!
- Wat 'n wonderlike lewe!
- Dit is regtig wonderlik!
- Sjoe! Dit is goeie nuus.
- O! Ek is so jammer.
- Helaas! Dit is regtig erg. Wat gaan jy daaromtrent doen?
- Sam het gesê: "Ek is mal oor hierdie fliek!"
- Watter senuwee het sy om te sê, “Jy is onbeskof”!
- Die span het saam geskree, “Whoa! Ons het dit uiteindelik gedoen.”
- Wat 'n dag!

❖ Ellips

Die ellipsteken bestaan uit drie stippels (...) wat aandui dat daar 'n lang pouse in die dialoog is, dat 'n spreker onderbreek word, of dat daar letters, woorde of stukke inligting uit die teks weggelaat is.
Wanneer die ellipsteken 'n deel van 'n woord vervang, word dit sonder spasies aan die res van die woord vas geskryf.
Wanneer dit egter 'n hele woord, frase of sin vervang, word dit met 'n spasie aan weerskante geskryf.
Die ellipsteken dui 'n langerige pouse aan en word dan met spasies aan weerskante geskryf, bv: Hy was so oorweldig ... hy het werklik nie geweet wat om te sê nie.
Die ellipsteken dui aan dat 'n woord- of sinsdeel weggelaat is.
Dit word gebruik waar 'n sin of sinne uit 'n aanhaling weggelaat word.
Dit word gebruik waar 'n deel van 'n woord (dikwels 'n taboewoord) nie uitgeskryf word nie, ongeag hoeveel letters weggelaat word.
Die ellipsteken word by die direkte rede gebruik wanneer dialoog onderbreek word.

Figuurlike en letterlike betekenis

❖ Letterlik

Letterlike taal is wanneer woorde presies beteken wat hulle sê. Letterlike taal gebruik die woordeboekdefinisies van woorde, so daar is niks wat die leser moet interpreteer of raai nie.

Voorbeelde:

- Wolwe het skerp tande en 'n goeie reuksintuig.
- Meng eers meel, sout en koeksoda in 'n groot bak.
- Het jy geweet dat die menslike hand 27 bene het?
- Onderwater aardbewings veroorsaak dodelike golwe wat tsoenami's genoem word.
- Maak seker dat jy die verfkwas deeglik spoel.
- Die seun skop die bal.
- Die lug is blou.

❖ Figuurlik

Figuurlike taal is 'n manier om jouself uit te druk wat nie 'n woord se streng of realistiese betekenis gebruik nie. Gewoonlik in vergelykings en oordrywings, word figuurlike taal gewoonlik gebruik om kreatiewe floreer by geskrewe of gesproke taal te voeg of om 'n ingewikkelde idee te verduidelik.
Die woorde het 'n ander,of dieper betekenis. Byvoorbeeld: Dit is 'n blou Maandag. (Dinge loop skeef)/ Die arme man slaap op die sypaadjie. (Iemand om jammer te kry)
Figuurlike taal gebruik sluit: vergelykings, metafore, personifikasie en idiome in.

5 algemene tipes figuurlike taal

- **Vergelykings**

'n Vergelyking vergelyk twee verskillende dinge deur die woorde "soos" of "soos" te gebruik om die aandag op die vergelyking te vestig.

- "Die raaisel van hom het haar nuuskierigheid opgewonde gemaak soos 'n deur wat nie slot of sleutel gehad het nie." —Margaret Mitchell, Gone with the Wind
- "Hy het 'n groot skuim geswaai, waarna Spanjaarde soos koring na die sekel van die maaier afgegaan het." —Raphael Sabatini, The Sea Hawk

- **Metafoor**

'n Metafoor vergelyk twee verskillende dinge, soortgelyk aan 'n vergelyking. Die belangrikste verskil tussen 'n vergelyking en 'n metafoor is dat metafore nie die woorde "soos" gebruik nie.
Anders as vergelykings, erken metafore nie dat dit vergelykings is nie. 'n Letterlik-gesinde leser kan hulle dalk met die werklikheid verwar, wat hulle meer figuurlik en poëties maak.

- "Die son was 'n kleuter wat aanhoudend geweier het om te gaan slaap: Dit was al verby halfagt en nog lig." —John Green, The Fault in Our Stars
- "Alle godsdienste, kunste en wetenskappe is takke van dieselfde boom." —Albert Einstein, Out of My Later Years

- **Personifikasie**

Personifikasie is om menslike eienskappe aan niemenslike of abstrakte dinge te gee. Dit kan fisiese eienskappe ("die oog van die naald"), emosionele eienskappe ("'n enkele eensame skoen") of menslike optrede ("'n blaar wat in die wind dans") wees.

- “Omdat ek nie kon stop vir die Dood nie –
  Hy het vriendelik vir my gestop –
  Die koets het maar net onsself gehou –
  En onsterflikheid.”
  -Emily Dickinson, " Because I could not stop for Death

- “Die lewe beweeg redelik vinnig. As jy nie af en toe stop en rondkyk nie, kan jy dit mis.” —John Hughes, Ferris Bueller’s Day Off

- **Hiperbool**

Hiperbool is 'n groot oordrywing, dikwels onrealisties, om klem by 'n sentiment te voeg. As jy veral besig is, kan jy dalk sê: "Ek het 'n miljoen dinge om te doen"; as jy verveeld is, kan jy dalk sê: "Ek het niks om te doen nie." Nie een is eintlik waar nie, maar die frasering maak die stelling meer nadruklik.

- "Daar was geen haas nie, want daar was nêrens om heen te gaan nie, niks om te koop nie en geen geld om dit mee te koop nie, niks om buite die grense van Maycomb County te sien nie." —Harper Lee, To Kill a Mockingbird
- “Ek het alles in die hemel en op die aarde gehoor. Ek het baie dinge in die hel gehoor. Hoe dan, is ek kwaad?” —Edgar Allan Poe, The Tell-Tale Heart

- **Toespeling**

'n Toespeling is 'n verwysing na 'n voorafbestaande persoon, werk, gebeurtenis of bekende stuk popkultuur. Toespelings hou gewoonlik verband met algemene kennis, so geen verduideliking is nodig nie.

- “Die kamera het sy eie soort bewussyn; in die lens sou die Tuin van Eden self net so effens te volmaak word.” —Arthur Miller, Timebends: A Life
- "Vrees se kriptoniet is lag." —Richelle E. Goodrich, Slaying Dragons

Jargon

Jargon verwys na die gespesialiseerde taal van 'n professionele of beroepsgroep.

Voorbeelde van Onderwys Jargon:

- "Ons sal missie-kritiese kulminerende produkte oor inhoudsgebiede trianguleer."
- 'Ons sal innoverende gemeenskappe vir ons 21ste-eeuse leerders orden.'
- 'Ons sal vaardigheidsgebaseerde tegnologie kweek deur middel van die ervaringsgebaseerde leerproses.'
- "Ons sal proaktiewe ESLRs oor kognitiewe en affektiewe domeine herontdek."
- "Ons sal prestasiegedrewe kohorte visualiseer deur die Groot Idees."

Abstrakte selfstandige naamwoorde

Dit is iets waaraan ons nie kan raak nie en ook nie kan sien nie.
Dit het gewoonlik met emosies te doen.

Voorbeelde:

- Empatie
- Liefde
- Afguns
- Vriendskap
- Haat
- Jaloesie

Voornaamwoorde

'n Voornaamwoord is 'n woord wat as plekhouer of plaasvervanger vir 'n selfstandige naamwoord dien.

- Persoonlike voornaamwoorde – ek, jy, u, hy, sy, ons, julle, hulle, hom, haar. Die kind ken jou.
- Onpersoonlike voornaamwoorde – dit reën, dit hael.

- Besitlike voornaamwoorde – my, jou, u, haar, joune, hare, syne. Die bal is syne. Dit is my appel.

Vooroordeel

'n Vooroordeel is 'n 'n mening, gewoonlik negatief, dat ons vooraf en sonder enige kennis oor iets of iemand gevorm het. In hierdie sin is vooroordeel die aksie en effek van vooroordeel. Vooroordeel beteken as sodanig om dinge voor die tyd te beoordeel.

Voorbeelde:

- Baie mense neem aan dat mense van kleur en lang individue goed is met basketbal.
- Om te dink dat al die mense wat tatoeëermerke kry, misdadigers en dwelmverslaafdes is.
- Om te glo dat mans altyd sterk moet wees, want huil of sensitiwiteit toon dat hulle swak word.
- Glo dat vroue meer sentimenteel is as mans.
- Om te dink dat Europeërs meer intellektueel is as mense van ander rasse.
- 'n Vooroordeel teenoor Italianers is dat hulle mobsters is.
- Ek dink dat alle Moslems of mense wat in Arabiese lande gebore is, terroriste en gewelddadig is.
- Om te dink dat al die rykes hul fortuin verkry het deur onwettige dade of korrupsie.
- Met die idee dat alle aanhangers van die kommunisme van die regering verwag om hulle alle sosiale, ontspannings- en ekonomiese voordele te bied, omdat hulle nie daarvan hou om te werk nie.
- Alle kapitaliste is gulsig en uitbuitend.

Stereotipering

'n Stereotipe is 'n oordrewe beeld van 'n groep mense wat dikwels nie (volledig) met die werklikheid ooreenkom nie. Dit is dikwels 'n vooroordeel of negatiewe denkbeeld en word soms gebruik as regverdiging vir bepaalde diskriminerende dade.

Voorbeelde:

- Vroue is swak motorbestuurders en kan ook glad nie rigting hou nie!
- Of seuns mag nie huil nie, want dis ’n “meisieding”.
- Seuns kan dalk dink dis hul susters se werk om die skottelgoed in die aand te was.
- Meisies kan dalk weer dink seuns moet van rugby en jag hou, terwyl baie seuns net mooi niks daarvan hou nie.

Geslagstereotipes beeld mans dikwels uit as diegene wat ambisieus, mededingend, selfgeldend en bekwaam is, terwyl vroue as die versorgers gesien word en dus as ondersteunend, versorgend, warm en emosioneel.

Partydigheid

Partydigheid kan gedefinieer word as ’n opinie oor of iets goed of sleg is en wat bepaal hoe jy dit hanteer; ’n geneigdheid om op ’n sekere manier te dink, op te tree of te reageer wat op ’n sienswyse, ideologie, opinie of begrip gebaseer is.

Partydigheid is wanneer jy iemand negatief te behandel as gevolg van ’n werklike of verbeelde ouderdom, geloofsoortuiging, gestremdheid, etnisiteit of nasionaliteit, geslag, huwelikstatus, politieke of sosiale affiliasie, ras, seksuele oriëntasie, ens.

Voorbeelde:

- om grappe te vertel
- om mense skeldname te noem
- stereotipering
- graffiti wat aanstoot gee
- om mense te vermy of uit te sluit

Bepaalde en onbepaalde lidwoorde

Die lidwoord is ’n funksiewoord wat voor ’n naamwoord optree, en aandui of die naamwoord ’n onbekende, ’n bekende of ’n afwesige ding benoem.

Voorbeelde:

- Sandra koop die trui
- Sandra koop ’n trui

❖ Bepaalde lidwoorde:

Die bepaalde lidwoord word voor ’n naamwoord in die enkelvouds- of meervoudsvorm gebruik.
Daar volgende groepie wat uit Nederlands oorgehou is, is argaïese (baie ou) vorme van die bepaalde lidwoord wat ons in Afrikaans eintlik net in vaste uitdrukkings aantref, soos wat de joos, ter herinnering aan en nog is dit het einde niet. Dit is belangrik dat ’n mens hulle as lidwoorde moet kan herken, maar ’n mens hoef hulle nie te kan opsê nie – die vorme is in woordeboeke opgeteken.

❖ Onbepaalde lidwoorde:

Die onbepaalde lidwoord word slegs voor ’n naamwoord in die enkelvoudsvorm gebruik.